

POLITIKE PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE I PUT HRVATSKE

Kunić, Eva

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:363417>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij Financijski menadžment

Eva Kunić

**POLITIKE PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE I PUT
HRVATSKE**

Završni rad

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij Financijski menadžment

Eva Kunić

**POLITIKE PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE I PUT
HRVATSKE**

Završni rad

Kolegij: Makrosustav Europske unije

JMBAG: 0010229631

e-mail: ekunic@efos.hr

Mentor: izv. prof. dr. sc. Anita Freimann

Osijek, 2022.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Study Financial management

Eva Kunić

**ENLARGEMENT POLICIES OF THE EUROPEAN UNION
AND THE JOURNEY OF CROATIA**

Final paper

Osijek, 2022.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM
REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE
VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno — Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Eva Kunić

JMBAG: 0010229631

OIB: 12895362376

e-mail za kontakt: kunic.eva55@gmail.com

Naziv studija: Financijski menadžment

Naslov rada: Politike proširenja Europske unije i put Hrvatske

Mentor/mentorica diplomskog rada: izv. prof dr. sc. Anita Freimann

U Osijeku, 2022. godine

Potpis Eva Kunić

Politike proširenja Europske unije i put Hrvatske

SAŽETAK

Pristupanje Europskoj uniji smatra se jednim od važnijih ciljeva. Ujedinjenje Europe projekt je motiviran prvenstveno gospodarskim interesima među zemljama članicama. Najvažniji ciljevi EU-a jesu promicanje mira, sloboda, demokracija, jednakost, vladavina prava i ljudska prava, a to su ujedno i glavni pokretači za ulazak zemalja u članstvo. Svaka zemlja smatra da pristupanjem može poboljšati svoj gospodarski, društveni i ekonomski razvoj, zaštitu prava i interesa građana te stvoriti dobrosusjedske odnose s ostalim zemljama. Kroz rad je prikazan nastanak EU-a, važnost ulaska zemalja u EU, kako se Hrvatska, ali i ostale zemlje nose s izazovima koje im donosi članstvo te su istaknuti učinci dosadašnjih politika proširenja. Naime, EU je osnovana od strane šest zemalja, no danas broji 27 država članica nakon ukupno sedam proširenja i jednog odstupanja. Velika Britanija je jedina zemlja u kojoj je nezadovoljstvo članstvom rezultiralo napuštanjem EU-a. Hrvatska je za sada posljednja zemlja koja je 1.7.2013. godine postala punopravna članica EU-a, ali trenutno je još nekoliko zemalja potencijalnih kandidata koje će u budućnosti steći status članica. Cilj ovog završnog rada je prikazati politike proširenja EU-a te dug put Hrvatske do članstva u EU-u.

Ključne riječi: Europska unija, put Hrvatske, ujedinjenje, politike proširenja, članstvo u EU

ABSTRACT

Accession to the European Union is considered one of the most important objectives. The unification of Europe is a project motivated primarily by economic interests among member states. The EU's most important objectives are the promotion of peace, freedom, democracy, equality, the rule of law and human rights, and these are also the main reasons for countries' membership. Each country believes that by joining, it can improve social and economic development, protect citizens' rights and interests, and create good neighbourly relations with other countries. The paper presents the emergence of the EU, the importance of countries entering the EU, how Croatia and other countries cope with the challenges of membership, and highlights the effects of the enlargement policies so far. Namely, the EU was founded by six countries, but today it has 27 member states after a total of seven enlargements and one derogation. The UK is the only country where the dissatisfaction of membership has resulted in the leaving of the EU's. For now, Croatia is the last country to become a full member of the EU on 1.7.2013, but currently there are several other countries of potential candidates that will acquire member status in the future. The aim of this final paper is to showcase EU enlargement policies and Croatia's long path to EU membership.

Key words: European Union, Croatia's path, unification, enlargement policies, membership of EU

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
1.1. Metodologija rada.....	2
2. Europska unija.....	3
2.1. Povijest i nastanak Europske unije	3
2.2. Prednosti i nedostaci procesa integracije.....	5
2.3. Kriteriji za ulazak zemalja u članstvo Europske unije.....	6
3. Politike proširenja Europske unije	7
3.1. Proširenja Europske unije	7
3.1.1. Prvo proširenje	8
3.1.2. Drugo proširenje.....	9
3.1.3. Treće proširenje.....	10
3.1.4. Četvrto proširenje	11
3.1.5. Peto proširenje.....	12
3.1.6. Šesto proširenje	13
3.1.7. Sedmo proširenje.....	14
3.2. Učinci i problemi proširenja Europske unije	14
3.3. Moguća buduća proširenja.....	15
4. Hrvatska u Europskoj uniji.....	17
4.1. Put Hrvatske	17
4.2. Izazovi na putu do članstva	18
4.3. Tijek pregovora.....	19
4.4. Devet godina članstva Hrvatske u Europskoj uniji	20
4.5. Problem siromaštva	23
5. Rasprava	25
6. Zaključak.....	26
Literatura	27
Popis slika	32
Popis grafikona.....	32

1. Uvod

Predmet ovog završnog rada su politike proširenja Europske unije (*engl. European Union – EU*) i put Hrvatske. Naime, Europska unija je nadnacionalna organizacija europskih država koja je nastala s ciljem jačanja ekonomske integracije i suradnje između država članica.

Pojam integracije i proširenja veže se uz razdoblje nakon završetka Drugog svjetskog rata, 1951. godine stupanjem na snagu Pariškoga ugovora kojim je osnovana Europska zajednica za ugljen i čelik. Ukupno je prošla sedam proširenja, a prvo se dogodilo 1973. godine kada se zemljama osnivačicama pridružila Danska, Velika Britanija i Irska. Najveće proširenje bilo je 2004. godine, a u članstvo je ušlo deset novih zemalja: Cipar, Češka, Litva, Latvija, Estonija, Mađarska, Poljska, Malta, Slovačka i Slovenija.

Hrvatska je u članstvo ušla 1.7.2013. godine kao 28. zemlja članica koja je imala poprilično dug put do članstva jer su ga brojni nepovoljni čimbenici usporili. Naime, europska integracija i dalje traje, a svoj red za članstvo čekaju zemlje Zapadnog Balkana od kojih su neke u statusu kandidata, a druge na putu prema njemu.

Postoje mnoge koristi od kojih se ističe mir, suradnja i sloboda, ali i problemi s kojima se suočavaju zemlje članice prije, ali i nakon ulaska u europsku integraciju poput gubitka suvereniteta i državne samostalnosti.

Naravno da tu nije kraj integriranju i proširenju te da će u budućnosti i zemlje koje su sadašnji potencijalni kandidati postati punopravne članice EU.

U idućem poglavlju obrađena je metodologija, definiran je cilj rada, struktura rada te analizirane metode koje su pomogle u izradi ovog završnog rada.

1.1. Metodologija rada

U ovom poglavlju obrađuje se metodologija rada, ukratko će se pojasniti predmet i cilj rada, struktura rada te metode korištene prilikom izrade rada.

Kako Zelenika (2006) ističe: „metodologija je znanost o cjelokupnosti svih oblika i postupaka znanstvenih istraživanja pomoću kojih se dolazi do sustavnog i objektivnog znanstvenog znanja ili znanstvena disciplina u kojoj se kritički ispituju i eksplicitno izlažu različite opće i posebne znanstvene metode“.

Predmet rada su politike proširenja Europske unije i Hrvatska kao punopravna članica Europske unije. Cilj rada je prikazati proces pridruženja Europskoj uniji i pobliže objasniti na koji je način Hrvatska ušla u Europsku uniju te s kojim se sve izazovima susrela. Uz to, pojasnit će se i sam pojam Europske unije, kako je nastala i razvoj Europske unije kroz sve ove godine.

Rad se sastoji od šest glavnih poglavlja, prvo poglavlje je uvod, slijedi teorijska podloga u kojoj se obrađuje Europska unija, njezin nastanak i razvoj, zatim u poglavlju politike proširenja Europske unije navode se dosadašnja proširenja i učinci, nadalje poglavlje Hrvatska u Europskoj uniji prikazuje sam put Hrvatske do ulaska u članstvo te prednosti i izazove s kojima se susrela prije i nakon ulaska, peto poglavlje odnosi se na raspravu te na kraju dolazi zaključak.

Prilikom izrade završnog rada korišteni su podaci sekundarnog karaktera koji su prikupljeni sa službenih internetskih izvora i relevantnih knjiga i članaka. Na temelju toga, korištene su i sljedeće znanstvene metode prema Zelenika (2006.): metoda deskripcije korištena prilikom opisivanja činjenica, procesa i predmeta te njihovih empirijskih odnosa i veza, metoda sinteze korištena je prilikom spajanja jednostavnih misaonih tvorevina u složene, dok je metoda analize korištena kod objašnjenja stvarnosti putem raščlanjivanja složenih misaonih tvorevina. Povijesna metoda korištena je u velikom dijelu rada, posebno prilikom kronološkog prikazivanja podataka o nastanku EU-a. Korištena je i metoda kompilacije putem koje su se podaci i informacije prikupljeni od strane različitih izvora saželi u jednu cjelinu te na kraju induktivna metoda na temelju koje se došlo do zaključka.

2. Europska unija

Ovo poglavlje završnog rada započinje poviješću nastanka i razvoja Europske unije te se navode kriteriji za ulazak zemalja u članstvo.

2.1. Povijest i nastanak Europske unije

„Europska unija nadnacionalna je organizacija čiji je cilj jačanje ekonomske integracije i suradnje između zemalja članica“ (Kandžija, Cvečić, 2008: 99).

Europska unija nastala je zalaganjem i doprinosom predvodnika vizionara koji se još nazivaju pioniri. Neki od njih su: Alcide de Gasperi, Konrad Adenauer, Jean Monnet, Anna Lindh i Joseph Bech, a zalagali su se za slobodu, ravnopravnost i demokraciju, poštivanje ljudskih prava, zaštitu i solidarnost (Europska unija, n.d.). Nakon Drugog svjetskog rata, 1945. godine, započinje razdoblje Mirne Europe s čime započinje i suradnja. Prvi korak procesa integriranja bio je stvaranje Organizacija europske ekonomske suradnje 1948. godine (*engl. Organization for European Economic Cooperation – OEEC*). Godinu nakon osnovana je Organizacija Sjevernoatlantskog pakta (*engl. North Atlantic Treaty Organisation – NATO*) između 12 država (Europska unija, n.d.).

Godinu dana nakon, 5. svibnja 1949. godine Londonskim ugovorom utemeljeno je Vijeće Europe. Osnovano je radi zaštite i promicanja ljudskih prava i temeljnih sloboda između deset demokratskih država članica, a temeljni cilj je jačanje demokracije, zaštita ljudskih prava, promicanje individualne i političke slobode te vladavine prava, kroz što je moguće čvršću suradnju među svojim članicama (Štingl, 2012).

Sljedeći značajan dokument je Schumanova deklaracija – strateški plan nazvan po francuskom ministru vanjskih poslova Robertu Schumanu predložen 9. svibnja 1950. godine. Pregovori su doveli do potpisivanja Pariškoga ugovora 18. travnja 1951. godine kojim je osnovana Europska zajednica za ugljen i čelik (*engl. European Coal and Steel Community – ECSC*). Njome se ukidaju kontingenti i carine na ugljen, čelik, željezo i željezne rude između zemalja članica. Postojala je sve do 2002. godine. Uskoro se uz Europsku zajednicu za ugljen i čelik osnivaju Europska ekonomska zajednica (*engl. European Economic Community –*

EEZ) te Europska zajednica za atomsku energiju (*engl. European Atomic Energy Community*– EURATOM) 1958. godine (Kandžija, Cvečić, 2008).

Predstavnici šest zemalja 25. ožujka 1957. potpisali su Rimske ugovore čime je formalno rođena Europska zajednica. Rimskim ugovorima osnovane su EEZ i EURATOM. EEZ-om je ustanovljena carinska unija među državama potpisnicama te su postavljeni kriteriji i temeljni ciljevi stvaranja zajedničkog tržišta koje bi osiguralo slobodno kretanje ljudi, roba, usluga i kapitala. EUROATOM je postavio ciljeve razvoja istraživanja nuklearne energije i njezine upotrebe u civilne svrhe (Poslovni.hr, 2008).

Drugo razdoblje započinje osnivanjem Europskoga udruženja slobodne trgovine (*engl. European Free Trade Association – EFTA*) koju su osnovale Velika Britanija, Norveška, Danska, Švedska, Austrija, Portugal i Švicarska 1960. godine. U tom razdoblju nastala je i zajednička poljoprivredna politika (*engl. Common Agriculture Policy – CAP*) 1962., a cilj koji nastoji ostvariti je pristojan životni standard za poljoprivrednike te sigurna opskrba hranom po pristupačnim cijenama. Zatim, 8. travnja 1965. dolazi do spajanja triju zajednica ECSC, EEZ i EURATOM, odnosno Merger Treaty u Europsku zajednicu (*engl. European Community – EZ*). Na kraju ovog razdoblja, 1968. uspostavljena je carinska unija kojom su zabranjene carinske pristojbe između država članica pa je time i olakšana suradnja i trgovina (Kandžija, Cvečić, 2008).

U trećem razdoblju dolazi do proširenja, što će biti obrađeno u poglavlju Politike proširenja Europske unije.

Europska unija utemeljena je 1. studenoga 1993. godine ugovorom iz Maastrichta koji je obilježio novu etapu u procesu stvaranja neprekidne i sve tješnje veze među narodima Europe. Utemeljena je na Europskim zajednicama koje su upotpunjene politikama i načinima suradnje uspostavljenima Ugovorom o Europskoj uniji, a strukturu Unije činilo je Vijeće, Europski parlament, Europska komisija, Sud i Revizorski sud (Sokolska, 2022).

„Osnovni su ciljevi EU-a: poticati uravnotežen i održiv privredni razvoj; potvrđivati svoj identitet na međunarodnoj sceni; jačati zaštitu prava i interesa državljana svojih država članica; razvijati blisku suradnju u području pravosuđa i unutrašnjih poslova“ (Lojić, 2018: 226).

Nakon više od 70 godina povijesti i ukupno sedam proširenja, EU danas broji 27 zemalja članica koje broje gotovo 500 milijuna stanovnika.

U nastavku su navedene najvažnije prednosti, ali i nedostaci procesa integracije.

2.2. Prednosti i nedostaci procesa integracije

Ulazak u EU sa sobom nosi mnoge prednosti za zemlje članice, ali isto tako postoje i određeni nedostaci.

Prednosti koje ističu zemlje članice (McCormick, 2011):

1. dobrosusjedska suradnja s ostalim zemljama,
2. jedinstveno tržište,
3. korporativna spajanja,
4. sloboda prekograničnog kretanja,
5. akumulacija ekonomskih i socijalnih resursa,
6. veći utjecaj i globalna moć,
7. slabije razvijene zemlje imaju veću mogućnost približiti se razvijenim,
8. investicije
9. demokracija.

Iako većina ljudi smatra da integracija može donijeti mir i sigurnost za državu, još uvijek postoje i nedostaci s kojima se susreće svaka država članica u određenoj mjeru, a neki od njih su (McCormick, 2011):

1. gubitak samostalnosti i suvereniteta,
2. gubitak nacionalnog identiteta,
3. smanjenje ovlasti vlada,
4. gubitak radnih mjesta,
5. povećani kriminal.

Bez obzira na navedene nedostatke, iz godine u godinu raste broj Europljana koji smatraju da je EU dobra stvar za njihovu državu, kao i broj onih koji smatraju da je njihova država profitirala od članstva u EU.

U idućem odjeljku navedeni su kriteriji koji svaka zemlja treba ispuniti kako bi prije svega postala kandidat za članstvo, a kasnije punopravna članica ove europske integracije.

2.3. Kriteriji za ulazak zemalja u članstvo Europske unije

Ugovorom o uniji svaka zemlja koja odluči postati članicom EU-a mora zadovoljiti određene kriterije koji su poznati pod nazivom Kopenhaški kriteriji. Kopenhaški kriteriji utvrđeni su od strane Europskog vijeća 1993. godine, a potvrđeni u Madridu 1995. godine (EUR-Lex, n.d.).

„Zahtjev za članstvo u EU može podnijeti svaka europska država čije uređenje počiva na načelima poštivanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštivanja ljudskih prava te prava manjina“ (Ministarstvo pravosuđa i uprave, n.d.).

Postavljena su tri kriterija koje svi budući kandidati moraju ispunjavati prije primanja u punopravno članstvo Europske unije (Ministarstvo pravosuđa i uprave, n.d.):

1. politički (demokracija, stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava, poštivanje ljudskih prava i prava manjina, i prihvaćanje političkih ciljeva Unije)
2. gospodarski (postojanje djelotvornog tržišnoga gospodarstva te sposobnost tržišnih čimbenika da se nose s konkurentskim pritiscima i tržišnim zakonitostima unutar Europske unije)
3. pravni: usvajanje cjelokupne pravne stečevine EU.
4. administrativni tzv. madridski kriterij - prilagodba odgovarajućih administrativnih struktura s ciljem osiguravanja uvjeta za postupnu i skladnu integraciju (jačanje administrativne sposobnosti, stvaranje učinkovitog sustava državne uprave s ciljem osiguravanja učinkovitog procesa usvajanja i provedbe pravne stečevine EU-a).

3. Politike proširenja Europske unije

Ovo poglavlje analizira politike proširenja Europske unije kojima se nastoji očuvati mir i prosperitet u Europi te njihove učinke.

3.1. Proširenja Europske unije

Europska politika proširenja najvažnija je politika EU-a s ukupno sedam proširenja. Od osnivanja EU pa do prvog proširenja prošle su 22 godine jer su zemlje osnivačice tek s vremenom shvatile da je potrebno širiti i produbljivati integraciju.

„Zahtjev za članstvo u EU može podnijeti svaka europska država čije uređenje počiva na načelima slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštivanja ljudskih prava te prava manjina“ (Musladin, 2012:107).

Međutim, ulazak u zajednicu nije procedura koja se događa preko noći, prvo što svaka zemlja treba ispuniti jesu kriteriji navedeni u prethodnom poglavlju, zatim započinju pregovori.

Slika 1. Valovi proširenja EU

Izvor: SlidePlayer.rs. *Ukratko o Europi*. Dostupno na: <https://slideplayer.rs/slide/17849346/>

Slika pokazuje zemlje osnivačice EU i valove proširenja tokom godina. Naime, 1951. godine, Belgija, Francuska, Njemačka, Italija, Luksemburg i Nizozemska započele su integracijski proces.

Prvo proširenje dogodilo se 1973. godine, a najveće proširenje bilo je 2004. godine kada se Europskoj uniji pridružilo deset zemalja.

3.1.1. Prvo proširenje

Prvo proširenje Europske unije predstavlja priključenje Velike Britanije, Danske i Irske. Velika Britanija u početku je odbijala sudjelovati u procesu europskog ujedinjenja jer je smatrala da bi to moglo narušiti njezin suverenitet. Nakon što je vidjela kako zemlje osnivačice, početna šestorka, ostvaruju sve bolje i bolje rezultate na međunarodnom tržištu, promijenila je svoj stav i mišljenje o samom ujedinjenju. Velika Britanija je dva puta podnijela zahtjev za članstvo, prvi put 1961., zatim 1967., a tek je 1969. dobila pozitivan odgovor (Cerovac i dr., 2010).

Velika Britanija nije bila zadovoljna ulaskom u EU, njezin interes bio je usmjeren prema stvaranju liberalnih integracija u kojima bi stanovnici sačuvali svoju autonomiju, odbacujući reciprocitet. Ona je EU prihvatila kao nešto neizbježno, a ne nešto čemu teži i čemu se veseli. Smatrali su da će članstvom u europskim integracijama proširiti veličinu tržišta i time poboljšati svoj gospodarski rast i razvoj, međutim zbog polupripadnosti i otvorenoj sklonosti Americi nikako nisu bili zadovoljni (Mrkonjić, 2016).

U Ugovoru o ujedinjenju odbila je dio koji se tiče socijalne politike kojim bi unaprijedila zapošljavanje, poboljšala radne i životne uvjete, unaprijedila socijalnu zaštitu te ljudske resurse. Uvijek je težila drugačijem tretmanu od ostatka EU-a, pa je time nakon 47 godina članstva odlučila potpisati referendum za izlazak iz EU (Mrkonjić, 2016).

Irska i Danska također su duže vrijeme čekale odgovor na zahtjev o njihovom članstvu. Smatra se da je na to utjecao odgođeni ulazak Velike Britanije u Europsku zajednicu, budući da je irska ekonomija bila usko povezana s britanskom pa je time zapravo morala čekati da prvo Velika Britanija dobije zeleno svjetlo za ulazak (Bilušić i dr., 2004).

Danska je pak predstavljala moguću opasnost poljoprivrednicima šest država članica zbog svoje iznimno jake i razvijene poljoprivrede. Danska, tada kao najveći izvoznik maslaca ulaskom je očekivala još jači izlaz na tržište u Veliku Britaniju i Njemačku (Žagar, 2018).

3.1.2. Drugo proširenje

U drugom proširenju u EU pristupila je samo Grčka. Grčka je prva država na Sredozemlju koja je ušla u EU, te je bila jedina država koja nije imala zajedničku granicu sa dotadašnjim članicama. Ona je članica od 1. siječnja 1981. godine. Njezini početci kreću još od 1961. godine kada je stekla status pridružene članice Zajednice. Taj status je stekla jer se prozvala na članak Rimskog ugovora u kojem je bilo naznačeno da se omogući državama da postanu pridružene članice Zajednice. Nakon toga je prošla duži period od 20 godina do punopravne članice (Bijažić, 2020).

Motivi za učlanjenje Grčke u zajednicu bili su želja grčkih vlasti da ubrzaju gospodarski rast u zemlji izlaskom na zajedničko tržište Zajednice, jačanje demokracije te uspostava prijateljskih veza sa zemljama Zapadne Europe, te isto tako i oslobađanje od američkog utjecaja kojeg su favorizirali pripadnici vojnih snaga. Zanimljiva činjenica je to da je Europska komisija dala negativno mišljenje o grčkom zahtjevu za članstvo. Naglasak na negativno mišljenje je bio stavljen na zaostalost u gospodarskom rastu, nazadnost ekonomije i nerazvijenu poljoprivredu u usporedbi s naprednom Zajednicom (Cerovac i dr., 2011).

No, osim ekonomskih razloga postojao je i jak politički razvoj. Grčka se suočavala s brojnim ekonomskim nedaćama poput visoke stope nezaposlenosti i niskim BDP-om koji je bio 50 % niži od prosjeka BDP-a država članica. To su bili razlozi zbog kojih se Grčka nadala potporama u poljoprivredi (26 % stanovništva bilo zaposleno u poljoprivredi) kao i sredstvima strukturnih fondova te rastu turističke industrije (Cerovac i dr., 2011).

Grčka se ulaskom u EU, već nekoliko godina kasnije svrstala u 22 „napredne ekonomije.“ Zbog konstantnog razvoja tokom godina, dugo godina bila je iznad prosjeka Europske zajednice (Milošević, 2007).

3.1.3. Treće proširenje

Treće proširenje započelo je 1977. godine podnošenjem zahtjeva Španjolske i Portugala za članstvo u EU, no članstvo je ostvareno tek devet godina nakon, 1986. godine.

Hodak (2011) navodi da poput Grčke, Španjolsku i Portugal također karakterizira zaostalo gospodarstvo, nerazvijena poljoprivreda i industrija, ali i politička marginalizacija tijekom diktatorskih režima.

Članice Europske ekonomske zajednice 1973. godine sklapanjem Ugovora o trgovini Portugala nastoje pomoći zemlji da izađe iz međunarodne izolacije i da ojača mladu i slabu demokraciju u Portugalu. Portugal je morao prihvatiti mjere EZ da Zajednica zadrži carine na uvoz portugalskih poljoprivrednih proizvoda u razdoblju od 10 godina, a nakon toga 1. siječnja 1986. postaje članicom EZ (Žagar, 2018).

Španjolska poljoprivreda je bila u znatno boljem stanju u odnosu na portugalsku, međutim totalitarni režim je usporio gospodarstvo i ostavio posljedice na ekonomiji. Jedan od problema je bio neadekvatan uvoz naftnih derivata iz zemalja bliskog Istoka (Martinović, 2021).

Prije samog priključenja najviše je bila orijentirana prema poljoprivredi, a sada je postala jedna od najsnažnijih industrijskih sila. Svojim pridruženjem Zajednici doprinijela je rašću bruto domaćeg proizvoda. Njegov rast je većinu godina bio negativan, međutim 1985. godine, godinu dana prije priključenja je narastao na 2,1 %, dok je 1987. godine, odnosno godinu dana nakon skočio na visokih 5,5 % (Žagar, 2018).

Može se reći da je zapravo zajednički cilj ove dvije zemlje bio pronalazak zajedničkog rješenja koje će popraviti gospodarsku situaciju.

3.1.4. Četvrto proširenje

Ugovorom iz Maastrichta službeno je osnovana Europska unija. Nakon završetka hladnog rata i pada berlinskog zida došlo je do četvrtog vala proširenja te su 1995. godine u EU ušle Austrija, Švedska i Finska (Žagar, 2018).

Novo zemlje članice, ulaskom u EU, težile su sudjelovanju u kreiranju europske politike, odnosno sudjelovanju u stvaranju pravila u novoj Europi (Žagar, 2018).

Finska je zahtjev za članstvo podnijela 1991. godine. Smatrala je da će ulaskom u EU unaprijediti svoje gospodarstvo, što se i dogodilo. Također, došlo je i do povećanja trgovinske razmjene između država članica, a i nezaposlenost se smanjila (Suomenpankki.fi, 2006).

Koristi su bile obostrane. Finska je pogođovala Uniji prvenstveno zbog svojih visokih ekoloških standarda. Na temelju izvješća Sabor je donio odluku čime se prepoznaje korist od proširenja za Uniju u političkom, gospodarskom, društvenom i kulturnom smislu, te u pružanju veće kontinentalne stabilnosti. Pregovori za članstvo službeno su započeli 1. veljače 1993. te zaključeni su 1. ožujka 1994. godine (European Parliament, 2015).

Pristupanje Austrije Europskoj uniji označilo je završetak austrijskih integracijskih nastojanja koji su započeli mnogo prije nego što je Austrija podnijela zahtjev za članstvo u EZ. Austrija je bila jedna od članica osnivača EFTA-e. Nakon podnošenja austrijske prijave za članstvo 7. srpnja 1989. godine, Vijeće EZ-a složilo se pokrenuti proces pristupanja 28. srpnja 1989. godine, a formalni pregovori o članstvu počeli su 1. veljače 1993. godine. Ugovor o pristupanju i Završni akt potpisani su na Krfu 24. lipnja 1994 (Austrian Embassy, n.d.).

Pristupanje Švedske pomoglo bi potaknuti gospodarski oporavak i stvoriti zapošljavanje i trgovine, uz jačanje principa demokracije, mira i sigurnosti, kao i doprinoseći uzlaznoj harmonizaciji politika o zaštiti okoliša (European Parliament, 2015).

3.1.5. Peto proširenje

Dan 1. svibanj 2014. godine vrlo je važan datum koji obilježava najveće proširenje u povijesti Europske unije kada je ujedno došlo i do spajanja Istoka i Zapada, budući da je EU dugo vremena bila zatvorena prema Istoku. Osim što se smatra najvećim proširenjem EU-a, ova godina predstavlja ponovno ujedinjenje Europe nakon hladnog rata. U EU ušlo je novih deset zemalja u kojima je bilo 73 milijuna građana pa je time stanovništvo EU-a naraslo na 455 milijuna (Cerovac i dr., 2011).

„Poznato je da su zemlje srednje i istočne Europe bitno siromašnije od ostalih članica tako da je razina njihovih bruto društvenih proizvoda po glavi stanovnika varirala od 35 % prosjeka Europske unije u slučaju Latvije, do 74 % u slučaju Slovenije“ (European Community, 2003).

Nakon svih provedenih procedura, 2004. godine u EU ušlo je deset novih članica: Češka, Mađarska, Estonija, Litva, Latvija, Slovačka, Poljska, Slovenija, Cipar i Malta. S obzirom da su navedene zemlje bile slabije razvijene od ostalih, ulazak u EU bi ih približio razvijenim zemljama.

Naime, EU im je pružala mogućnost oporavka, rasta gospodarstva putem trgovine, a osim ekonomskih razloga ističu se i kulturni i politički kao što su sigurnost, mir i sloboda (Maljevac, 2019).

Što se tiče zahtjeva za članstvo, Malta i Cipar su Sporazum o pridruživanju potpisale dosta ranije od ostalih zemalja. Malta je to učinila već 1970. godine, a Cipar 1972. godine. Do idućeg zahtjeva za članstvo prošlo je više od 20 godina, a u pitanju su Češka, Estonija, Poljska, Mađarska i Slovenija koje su zajedno sa Ciprom postale službenim kandidatom za članstvo 1997. godine. Međutim, Latvija, Litva i Slovačka nisu dovoljno ispunile gospodarske i političke kriterije za samo članstvo pa su postale kandidati tek 1999. godine (Bijažić, 2020).

U prosincu 2002. godine u Kopenhagenu su zaključeni višegodišnji pregovori te je donesena odluka o njihovom primanju u punopravno članstvo Europske unije 1. svibnja 2004. godine. Može se napomenuti kako je stjecanje statusa kandidata donijelo svim ovim državama mnogo

pozitivnih efekata, odnosno zabilježeni su pozitivni gospodarski trendovi, te također to im je donijelo mogućnost korištenja pretpripravnih fondova EU-a (Bilušić i dr., 2004).

3.1.6. Šesto proširenje

Bugarska i Rumunjska u EU su ušle 2007. godine. Njihov put je bio poprilično dug jer su zahtjev za članstvo podnijele još 1995. godine, a s obzirom da nisu uspjele ispuniti sve kopenhavske kriterije do 2002. godine kada su završeni pregovori prethodnih deset zemalja članica, put je nastavljen (Bijažić, 2020).

„Njihova integracija bila je usmjerena ka modernizaciji institucionalnog i zakonodavnog okvira novih članica uz donošenje ekonomske prednosti od povećanja ulaganja, otvorenosti trgovine i povećanja ciljem konkurentnosti domaćih roba, a sve to s povećanja životnog standarda“ (Zaman, Meunier, 2017: 225).

Nakon 15 godina članstva, Rumunjska je ostvarila velik gospodarski rast i razvoj, smanjila se nezaposlenost, siromaštvo te socijalna isključenost. Tome je najviše doprinijelo ulaganje u infrastrukturu, otvaranje novih radnih mjesta i uvođenje novih reformi. Međutim, i dalje su velike migracije rumunjskih radnika, ali i proizvodnja jer je premalo obradivog zemljišta.

Što se tiče inozemnih ulaganja, Rumunjska ima brojne prednosti zbog jake industrijske tradicije, obrazovanje radne snage, a troškovi radne snage su među najnižim u EU-u. Uz to, Rumunjska ima i jednu od najnižih poreznih stopa u EU (Europska komisija, 2017).

Bugarska je zemlja koja je prije ulaska u EU bila poprilično siromašna. Plaće su bile izrazito male te je minimalna plaća 2007. godine iznosila samo 92 eura. Nakon deset godina porasla je na 235, no usprkos tome to je i dalje jako mala cifra. Iako je prije bila tradicionalno poljoprivredna zemlja, zbog procesa industrijalizacije poljoprivredni sektor danas čini samo 3,6 % BDP-a, dok industrija predstavlja 23,8 % BDP-a s 30 % radne snage zaposlene u industrijskom sektoru. Analizirajući vanjsku trgovinu prije ulaska u EU i danas, danas je dvije trećine bugarskog izvoza usmjereno je na EU, što je povećanje od gotovo 50 % u odnosu na prije (Bijažić, 2020).

I Rumunjskoj i Bugarskoj još preostaje uvođenje eura što se smatra da će ojačati nadzor bankarskog sektora i omogućiti stabilnije kamatne stope.

3.1.7. Sedmo proširenje

Hrvatska je zemlja koja je posljednja ušla u EU kao 28. članica 1.7.2013. godine. Njezin put je započeo 2001. godine te je trajao više od 12 godina. Kao i svaka zemlja, ulaskom u EU ostvarila je određene koristi, ali i nedostatke.

O putu Hrvatske, prednostima i izazovima s kojima se susrela tijekom pregovora i kakvo je stanje u Hrvatskoj danas nakon devet godina članstva detaljnije će biti analizirano u poglavlju Hrvatska u Europskoj uniji.

3.2. Učinci i problemi proširenja Europske unije

Jedan od najvećih uspjeha EU zasigurno je proširenje na istok.

Za zemlje pristupnice članstvo u Uniji obećavalo je sigurnost, demokratsku stabilnost i ekonomski napredak. Da bi se pripremile za ulazak, one su srezale tarife, prodale kompanije u državnom vlasništvu, preispitale svoje bankarske sektore, smanjile državne subvencije, otvorile svoja telekomunikacijska i energetska tržišta, krenule u obračun s nepotizmom i korupcijom (Perica, 2006).

Europska unija je interesna zajednica, što znači da i EU kao zajednica i svaka nova država članica imaju određenu korist njenim proširenjem. S druge strane, svaka nova država kandidatkinja ima svoje političke, gospodarske i kulturne posebnosti koje potencijalno nose i određene probleme (Muskladin, 2012).

Veliko proširenje 2004. godine donijelo je najviše izazova jer što je veći broj članica, povećavaju se i obveze održavanja i blagostanja, što je osnovna misija EU-a. Dolazi i do brzorastućih tendencija prema ekonomskoj nejednakosti jer je i dalje prisutan problem siromaštva u zemljama članicama EU, o kojem se detaljnije analizira u raspravi.

Analize dosadašnjih proširenja pokazale su da su najvažniji aspekti, koji određuju tijek i rezultate integracijskog procesa, sljedeći (Muskladin, 2012):

- Specifični, činjenica da bi određene privredne grane mogle imati negativne posljedice zbog nekih konkurentnijih proizvoda iz zemalja koje su se prijavile za pristupanje.
- "Nacionalni" interesi, dakle činjenica da bi proširenje moglo negativno utjecati na mogućnosti utjecaja pojedinačnih država članica na proces donošenja odluka.
- Sistem Unije kao takav, posebno njegova institucionalna struktura, načini i sposobnost donošenja odluka.

3.3. Moguća buduća proširenja

U statusu država kandidata nakon petog proširenja 1. svibnja 2004. su zemlje Zapadnog Balkana: Makedonija, Albanija, Crna Gora, Srbija i Turska. 2010. godine pridružio im se i Island, a 2022. godine status država kandidatkinja stekle su i Ukrajina, Moldova i Gruzija (Europsko vijeće i Vijeće Europske unije, n.d.).

Crna Gora je pregovore započela 2012. godine, a kao glavne prepreke zbog kojih još nije stekla članstvo smatraju se kriminalni i sudski te ekološki problemi. Dana 14. srpnja 2022., ministri i ministrice raspravljali su o strategiji pristupanja Crne Gore i preispitali napredak te zemlje u pripremi za članstvo u EU. Razmijenili su i mišljenja o nedavnim događajima u Crnoj Gori i na zapadnom Balkanu (Europsko vijeće i Vijeće Europske unije, n.d.).

Albanija postaje punopravna članica NATO-a, a ubrzo nakon toga predala je i zahtjev za članstvo u EU. 2014. godine joj je dodijeljen status kandidata. Albanija i Makedonija 2020. godine postigle su politički dogovor s ministrima EU-a o otvaranju pregovora. Dana 19. srpnja 2022. godine od strane EU-a otvoreni su pregovori sa Makedonijom i Albanijom (Tportal.hr, 2022).

Turska je za članstvo prijavila još 1987. godine, a pregovori su započeli 3. listopada 2005. isto kao i kod Hrvatske. Međutim, Turska ima najmanju potporu u odnosu na ostale članice EU te postoje brojni argumenti za ne ulazak Turske u EU. Jednim od problema smatra se činjenica da je turski teritorij većinskim dijelom u Aziji, a ne u Europi. Članstvo u Uniji čeka više od dvadeset godina, a dan njezinog pridruživanja još nije na vidiku (Martinović, 2021).

Što se tiče Srbije, status kandidata stekla je 2012. godine, međutim od 2021. godine došlo je do zastoja te se postavlja pitanje hoće li uopće doći do ujedinjenja. Došlo je do pada podrške Srbiji i konstantno raste broj onih koji se protive pridruženju (Maričić, 2022).

Island je svoj put prekinuo 2013. godine kada je islandska vlada odlučila zamrznuti pregovore (Tportal.hr, 2013).

Osim država kandidata, Bosna i Hercegovina i Kosovo potencijalni su kandidati. Bosna i Hercegovina je zahtjev za članstvo predala 2016. godine, ali zbog gospodarskih i političkih problema njezin put do pristupanja EU bi mogao biti poprilično dug. Kosovo je također dobilo status potencijalnog kandidata bez obzira što Grčka, Cipar Rumunjska, Španjolska i Slovačka još uvijek nisu priznali njegovu neovisnost od Republike Srbije (Maljevac, 2019).

Mnoge zemlje i dalje ne razmišljaju o članstvu u EU, najviše zbog straha od gubitka neutralnosti i proračuna jer se radi o gospodarski i politički snažnim zemljama koje bi možda više toga izgubile članstvom nego što bi ostvarile koristi.

4. Hrvatska u Europskoj uniji

Ovo poglavlje govori o sedmom proširenju u EU, odnosno ulasku Hrvatske, koristima, ali i izazovima s kojima se susretala te stanje nakon devet godina članstva.

4.1. Put Hrvatske

Hrvatska je za razliku od svih ostalih zemalja imala najteži pregovarački proces u povijesti EU-a. Njezin put započeo je 15. siječnja 1992. godine kada je stekla međunarodno priznanje. 21. veljače 2003. godine podnijela je službeni zahtjev za članstvo u EU.

Hrvatska je status službenog kandidata dobila 18. lipnja 2004. godine u Bruxellesu. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju stupio je na snagu 1. veljače 2005. godine. To je bio najvažniji formalni korak u procesu približavanja Republike Hrvatske EU prije podnošenja zahtjeva za punopravno članstvo, stjecanja statusa kandidata i otvaranja pristupnih pregovora. Pregovore je vodilo Državno izaslanstvo Republike Hrvatske za pregovore o pristupanju na čelu s ministrom vanjskih poslova i europskih integracija te Pregovaračka skupina za vođenje pregovora na čelu s glavnim pregovaračem. Nakon pokretanja pregovora slijedi *screening*, faza analitičkog pregleda i ocjene usklađenosti nacionalnog zakonodavstva države kandidatkinje s pravnom stečevinom Unije (Sabor.hr, n.d.).

„Od uspostave neovisnosti, kada je kao najvažniji vanjskopolitički cilj postavljeno članstvo u EU, Republika Hrvatska suočila se s nizom specifičnih izazova koji su usporavali njen put prema stabilnoj demokratskoj državi spremnoj za ulazak u Europsku uniju. Dvadeset godina nakon proglašenja neovisnosti Hrvatska je 2011. odradila svoju najuspješniju godinu na putu u Europsku uniju. Sredinom godine je završila pristupne pregovore, a u prosincu potpisala Ugovor o pristupanju“ (Muskladin, 2012:111).

Dana 22. siječnja 2012. godine održan je Referendum o pristupanju Hrvatske EU. Prema službenim potpunim rezultatima Državnog izbornog povjerenstva glasovanju je pristupilo 1.960.231 ili 43,51 %, a glasovalo je 1.959.564 birača. Važećim je utvrđeno 1.948.498 (99,4%) glasačkih listića. Nevažećim je proglašeno 11.066 (0,56%) glasačkih listića. „Za“

ulazak RH u EU glasovalo je 1.299.008 (66,27%) birača. „Protiv“ ulaska glasovalo je 649.490 (33,13%) birača (Sabor.hr, n.d.).

Hrvatska je u EU ušla 1.7.2013. godine, nakon dugih deset godina pregovora. Ulaskom u EU započela je jedno novo razdoblje u svakodnevnom životu hrvatskih građana (Arz.hr, n.d.).

4.2. Izazovi na putu do članstva

Hrvatska se suočila s nizom specifičnih izazova koji su usporavali njezin put ulaska u EU, međutim nakon ulaska ostvarila je brojne koristi u svim segmentima razvoja.

Prvo kroz što je morala proći je Domovinski rat u kojem je pretrpjela ogromne štete koje se tiču troškova vođenja rata, ratnih rashode, štete u mnogim naseljima, gubitak nacionalnog dohotka, smanjenje bruto domaćeg proizvoda, ali uz sve to, posljedice su se odrazile i na tranzicijske procese koji su usporeni (Muskladin, 2012).

Republiku Hrvatsku je na putu u EU prilično usporio i odnos s Haaškim sudom. Ključna načela na kojima se temelji pravna stečevina EU-a su usklađivanje zakonskih propisa, uzajamno priznavanje, koordinacija postupanja te jačanje uzajamnog povjerenja. Europska unija zahtijevala je da se ove vrijednosti prošire u regiji jugoistočne Europe, posebice između država koje su bile zahvaćene ratom kako bi ojačale regionalnu suradnju u svim područjima, posebice u sektoru pravosuđa (Muskladin, 2012).

Dosta vremena potrošeno je i na Sloveniju, koja je ovu situaciju htjela iskoristiti za rješavanje pitanja razgraničenja na moru. Na sreću problem je riješen postizanjem dogovora o prepuštanju pitanja razgraničenja međunarodnoj arbitraži. „Mnogi smatraju da Slovenija ne bi uspjela toliko blokirati pregovore da velikim članicama EU-a nije odgovarala sporost procesa“ (Dnevnik.hr, 2013).

Kao da to sve nije bilo dovoljno, Hrvatska se suočila i s globalnom ekonomskom krizom koja je započela 2007. godine, a dovela je do pada zaposlenosti, BDP-a za 1,3 %, investicija za 2,8 %, ali i potrošnje kućanstva što je rezultiralo padom prometa u trgovinama (Benić, 2012).

Ono što je zanimljivo jest činjenica da je od svih država članica EU-a, Republika Hrvatska imala najmanji odaziv birača na referendumu - 43,51 %. Za EU je bilo 66,27% dok ih je 33,13% protiv (Muskladin, 2012).

4.3. Tijek pregovora

Pregovori Hrvatske s EU formalno su započeli 3. listopada 2005. godine kada je održana i prva sjednica međuvladine konferencije država članica EU-a s Hrvatskom. Faza koja je uslijedila nakon početka pregovora naziva se screening, „faza u kojoj se ocjenjuje usklađenost nacionalnog zakonodavstva države kandidatkinje s pravnom stečevinom Europske unije“ (Ius-info, 2011).

Bila je podijeljena u 33 poglavlja, a obuhvaćala je dvije faze usporedbe, multilateralni i bilateralni screening. Multilateralna faza odnosi se na pravnu stečevinu, dok bilateralna na stanje zemlje kandidata. Pregovori Hrvatske kronološki su prikazani kroz pet izvještaja o napretku (Gelo, 2013).

Prvo izvješće o napretku pokazalo je da nema nekih većih poteškoća u ispunjenju političkih kriterija te da će se svojim tržišnim gospodarstvom uspješno nositi s konkurencijom. Naglašeno je jedino da treba malo više pažnje i rada posvetiti suzbijanju korupcije (Šulović, 2018).

Drugo izvješće o napretku objavljeno je 8. studenog 2006. godine, a napredak je bio spor. Naime, to je bilo razdoblje u kojem je došlo do velikog povrata izbjeglica i nacionalnih manjina što je zapravo jednim dijelom utjecalo na napredak (Šulović, 2018).

U trećem izvješću koje je objavljeno 6. studenog 2006. godine ocijenjeno je da pregovori dobro napreduju te da se bliži konačna faza. Hrvatsku su još jednom upozorili na vanjski deficit i nisku inflaciju koji bi mogli pogoršati makroekonomsku stabilnost. I u ovom izvješću pozitivno je ocijenjeno hrvatsko gospodarstvo uz naglasak da i dalje nije došlo do napretka u području javne uprave i u borbi protiv korupcije (Krmpotić, 2017).

U četvrtom izvješću objavljenom 5. studenog 2008. godine „ostvaren je napredak u reformi državne uprave, ali pravni temelji za izgradnju moderne države još su nepotpuni“ (Altas Penda, 2005: 162).

Peto izvješće objavljeno je 14. listopada 2009. godine. Iako je to posljednje izvješće, ono pokazuje da Hrvatska nije u pojedinim poglavljima napredovala po planu, korupcija je i dalje raširena te su prisutni problemi manjina, naročito Srba i Roma. Što se tiče odnosa s drugim zemljama, najviše su poboljšani odnosi s Crnom Gorom, dok su najlošiji odnosi sa Slovenijom zbog neriješenog graničnog pitanja (Krmpotić, 2017).

Nakon održanog referenduma, 9. ožujka 2012. godine Sabor je potvrdio Ugovor o pristupanju Hrvatske i EU (Šulović, 2018).

4.4. Devet godina članstva Hrvatske u Europskoj uniji

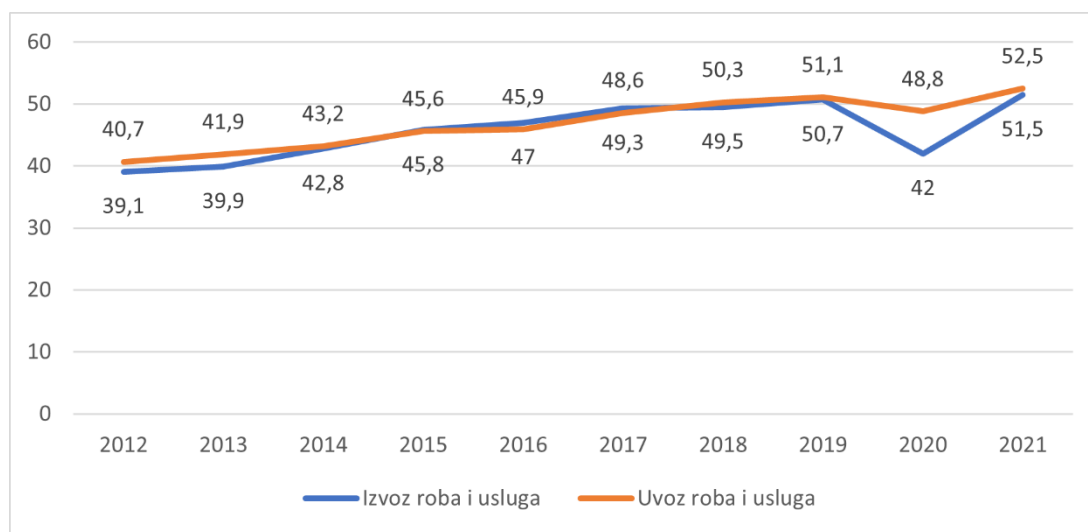
Naime, prošlo je punih devet godina otkad je Hrvatska 1.7.2013. postala 28. punopravna članica EU. Pristupanje EU smatra se najvećim uspjehom ove države.

Od ulaska u EU došlo je do poboljšanja gospodarstva, stanovništva i socijalnih uvjeta, obrazovanja, znanosti i tehnologije te poboljšanja u području zaštite okoliša i energije.

Članstvo u EU prije svega omogućilo je mobilnost ljudi, ljudi danas putuju bez potrebe za vizom ili putovnicom. Samim time došlo je do povećanja putovanja i zapošljavanja u druge zemlje članice EU čime je smanjena nezaposlenost i poboljšani su životni uvjeti. Osim toga, svaki građanin ima pravo glasa na izborima u bilo kojoj državi članici u kojoj živi.

Što se tiče stope rasta BDP-a Hrvatske ona se sve do kraja gospodarske krize 2014. godine kretala ispod stope rasta BDP-a EU, a nakon 2014. dolazi do povećanja iznad stope rasta BDP-a EU. Za Hrvatsku je to postignuće budući da prije pristupanja EU nije uspijevala postići gospodarski rast. „S time se, dakako, ne smijemo u potpunosti zadovoljiti: zbog niske baze, hrvatski BDP godišnje mora značajno brže rasti od europskog prosjeka kako bismo mogli reći da zbilja iskorištavamo prilike od pristupa jedinstvenom tržištu od 500 milijuna ljudi“ (Brkljača, 2018).

Sve veći udio BDP-a čini izvoz roba i usluga koji je u posljednjih nekoliko godina porastao, a u velikoj mjeri utječe na strukturu gospodarskog rasta.

Slika 2. Uvoz i izvoz roba i usluga

Izvor: vlastita izrada autora prema podacima Eurostata (2021)

Slika 3. prikazuje podatke uvoza i izvoza roba i usluga u razdoblju od 2012. godine, kada Hrvatska još nije ušla u EU pa sve do danas, kada je punopravna članica EU punih devet godina. Zaključujemo kako je svake godine podjednaka stopa uvoza i izvoza te svake godine dolazi do povećanja oba čimbenika. Jedino je 2020. godine došlo do vidljivog smanjenja izvoza što se pripisuje pandemiji Covid-19. Prema prikazanim podacima, od kraja 2012. do kraja 2021. izvoz je porastao za 31,7 %, a uvoz za 28,99 %. Samim time dolazi i do gospodarskog razvoja, rasta zaposlenosti i plaća te Hrvatska nakon dugo godina deficita počinje bilježiti suficit.

Što se tiče javnih financija, svaka država prije ulaska u EU mora imati prihvatljive javne financije, odnosno to znači da manjak ne smije biti veći od 3 % BDP-a te da javni dug bude manji od 60 % BDP-a. Budući da je Hrvatska od 2009.-2014. imala velike deficite te se trošilo više nego što su se ostvarivali prihodi, samim time došlo je do povećanja javnog duga koji je 2014. godine iznosio 84 % BDP-a. Zbog pritiska Europske komisije Hrvatska je uspjela smanjiti javni dug, bez obzira što je i dalje visok, gospodarski rast je danas puno zdraviji nego što je bio prije članstva (Brkljača, 2018).

Nakon ulaska u EU promjene su osjetili i građani, odmah se primijetilo slobodno kretanje među zemljama članicama EU-a. Također, došlo je i do zapošljavanja u zemljama članicama koje je postalo puno jednostavnije i brže. Mladima je omogućen jednostavniji odlazak na fakultetsko obrazovanje. Hrvatska se danas može pohvaliti time što ima najniži udio osoba koje su rano napustile obrazovanje, samo 3,3 %.

Ulaganje u znanost i tehnologiju i dalje je ispod prosjeka EU-a, ali po pitanju zaštite okoliša ne odstupamo od prosjeka te je čak udio obnovljivih izvora energije u finalnoj potrošnji energije veći od prosjeka EU-a. U području zaštite okoliša došlo je do uvođenja suvremene infrastrukture u sustavima gospodarenja vodama i otpadom te zaštiti zraka. Samim time došlo je do smanjenja onečišćenja okoliša, zaštite zraka, omogućeno je bolje gospodarenje vodama, te je uređen sustav gospodarenja otpadom (Irmo.hr, 2018).

Početkom 2023. godine očekuje se uvođenje eura kao službene valute zbog koje više neće biti potrebna zamjena različitih valuta, smanjiti će se transakcijski troškovi između prodajnog i kupovnog tečaja, što je vrlo važno za potrošača. Također, doći će i do nižih kamatnih stopa, uklanjanja valutnog rizika, a koristi će se odraziti i na međunarodnu razmjenu i investicije (Hnb.hr, 2022).

Naime, Hrvatska je najmanja država članica koja još nije uvela euro, a što je ekonomija manja to su koristi uvođenja eura za nju veće. Smatra se zemljom koja će najviše profitirati od ulaska u eurozonu jer je najviše euroizirana od svih zemalja EU-a. Devizni dug, na primjer, iznosi gotovo 70 posto ukupnog duga, odnosno 127 % BDP-a, to jest 533 milijarde kuna deviznoga duga (Hnb.hr, 2022).

Za građane se očekuje da će imati trajne koristi jer će prije svega nestati valutni rizik, odnosno u tom slučaju iznos rate kredita više neće ovisiti o tečaju kune u odnosu na euro, zatim doći će do smanjenja kamata na nove kredite. Što se tiče građana koji putuju u inozemstvo, uštedit će na troškovima mjenjačkih poslova (Euro.hr, 2022).

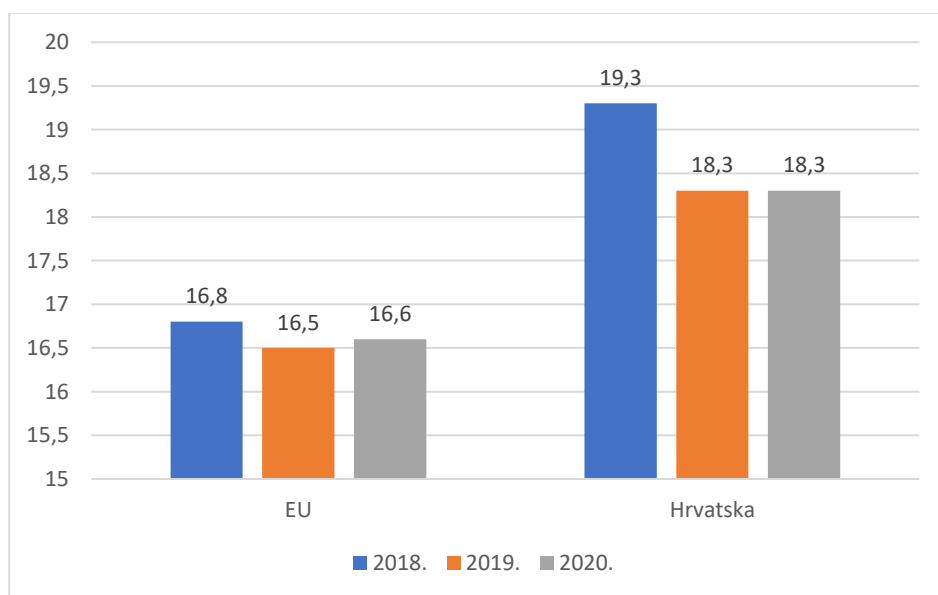
Bez obzira na rizike koji se ogledaju u povećanju potrošačkih cijena, gubitka samostalne monetarne politike, priljeva kapitala i troškova konverzije, koristi su znatno veće od troškova za koje se smatra da su jednokratni te se uvođenjem eura očekuje još jači gospodarski rast kojemu Hrvatska teži (Hnb.hr, 2022).

Problem s kojim se još uvijek bori, iako je situacija nakon ovih devet godina malo povoljnija jest problem siromaštva i nejednakosti o kojemu se govori u idućem odjeljku.

4.5. Problem siromaštva

EU se u velikoj mjeri bavi rješavanjem pitanja siromaštva što većina država smatra osnovnim ciljem zajednice. Razvila je Europsku mrežu protiv siromaštva u kojoj se nalazi 49 organizacija, a glavne aktivnosti su borba protiv siromaštva i smanjenje socijalne isključenosti (Udruga-pragma.hr, 2016).

Cilj je doprijeti do svih dobnih skupina, ali prije svega djece. Istraživanja pokazuju da je došlo do poboljšanja siromaštva djece u Europi, međutim i dalje je previsoko. 2017. godine 24,9 % djece živjelo je u riziku od siromaštva. Najgora situacija je u zemljama niskog životnog standarda s obzirom da je ključan čimbenik rizika siromaštva nezaposlenost. Osim nezaposlenosti problem predstavljaju i male plaće jer nije svaki posao jednako plaćen pa zbog toga i nisu svi ljudi jednako bogati (Udruga-pragma.hr, 2016).

Grafikon 1. Stopa rizika od siromaštva u razdoblju od 2018. do 2020. godine

Izvor: vlastita izrada autora prema podacima Eurostata (2022)

Grafikon 1 prikazuje stope rizika od siromaštva u razdoblju od 2018. do 2020. godine u EU i u Hrvatskoj. Vidljivo je kako je stopa siromaštva u EU i dalje podjednaka i još uvijek ne dolazi do smanjenja bez obzira na politike koje pokušavaju riješiti ovaj problem. Za razliku od EU, Hrvatska je 2018. godine imala stopu rizika od siromaštva 19,3 % što pokazuje da je u još gorjoj situaciji. Međutim 2019. godine dolazi do smanjenja za 10% po čemu možemo zaključiti da Hrvatska ide u pozitivnom smjeru. 2020. godine nije došlo do promjene što možemo pripisati pandemiji Covid-19 koja je utjecala na smanjenje zapošljavanja.

Analizirajući pokazatelje siromaštva u Hrvatskoj, dolazimo do saznanja da Hrvatska bilježi trend pada od 2013. godine što bi trebalo značiti da joj je članstvo pomoglo u rješavanju problema siromaštva. Međutim, istina je ta da se ulaskom u EU omogućilo olakšano iseljavanje u inozemstvo te su ove pozitivne strane nažalost rezultat odlaska, pretežito mladih, nezaposlenih osoba u razvijenije zemlje u kojima su bolji uvjeti života i rada.

5. Rasprava

Europska unija danas se smatra velikim uspjehom, a cjelokupni proces europskih integracija traje sada već sedam desetljeća.

Bez obzira kako se danas doživljava EU, njezine članice se odnose jedna prema drugoj puno drugačije u odnosu na to kako su se ponašale prije europske integracije. To je zapravo i smisao ove integracije, da se zemlje još više povežu, a da se zaborave ratne agresije. Proces širenja tekao je sporim, ali sigurnim koracima, a svakim proširenjem došlo je do jačanja ekonomije i politike. Zahvaljujući integraciji, smanjile su se nesuglasnosti između država članica, učinci integracije su postali puno dublji i složeniji, usklađeni su standardi, propisi i zakoni te su uklonjene prepreke koje su razdvajale države članice.

Zemlje koje još uvijek nisu uspjele ući u EU uglavnom imaju neke neriješene probleme koji usporavaju proces integracije, a to dosta utječe i na građane kod kojih se smanjuje interes i pozitivno mišljenje o EU.

Smatra se da će se uvođenjem eura Hrvatska još više približiti ostalim zemljama EU-a s obzirom da većina ima euro kao službenu valutu. Isto tako, očekuju se veće koristi od troškova, međutim taj dio se baš i ne može točno predvidjeti s obzirom da se koristi i učinci razlikuju od zemlje do zemlje. Situacija u Hrvatskoj neće biti ista kao kod nekih razvijenijih zemalja. Hrvatska se i dalje bori s problemom siromaštva i nejednakošću koje se smanjilo tijekom devet godina članstva u EU, međutim i dalje je prisutno. Također, velika je nezaposlenost, a zbog pandemije COVID-19 došlo je i do velike inflacije.

Jedan od osnovnih motiva ove europske integracije upravo je unapređenje kvalitete života. Normalno je da bogatstvo i efikasnost neće biti pravilno raspoređeni sve dok postoje razlike u socijalnim i ekonomskim standardima, uvjetima, obrazovanju i kvaliteti života među državama članicama.

Naime, iako su članice ostvarile brojne koristi i poboljšale stanje u svojoj državi, EU se i dalje bori s problemom siromaštva koji se tiče svih zemalja članica jer utječe na ekonomski razvoj, obrazovanje, zaposlenost te donosi visoke troškove društvu.

6. Zaključak

U završnom radu prikazana je povijest i nastanak EU-a, politike proširenja koje su utjecale na razvoj EU-a te put Hrvatske do članstva.

Nastankom EU-a stvoreno je jedinstveno tržište kojim je olakšano kretanje ljudi, roba, usluga i novca. Tijekom povijesti EU-a osnovane su mnoge organizacije, a sve je započelo 1951. godine osnivanjem ECSC kojom su ukinuti kontingenti i carine na ugljen, čelik, željezo i željezne rude između zemalja članica. 1951. godine šest zemalja započelo je europsku integraciju, a do prvog proširenja je došlo tek nakon 22 godine. Jedan od razloga je taj što put do članstva nije ni malo lak i zemlje su se susretale s brojnim izazovima od ekonomske krize do ratova koji su usporili cijeli taj proces, ali i donijeli niz dodatnih troškova za zemlju. Svaka zemlja kandidatkinja mora ispuniti i određene kriterije koji su poznati pod nazivom kopenhaški kriteriji. Proširenjima je dokazana činjenica da EU nije zatvoreni krug te da je spremna održavati mir i suradnju s ostalim zemljama. Ukupno je prošla sedam proširenja, jedino je Velika Britanija 2020. godine izašla iz članstva. U budućnosti se očekuje ulazak trenutno potencijalnih kandidata, Bosne i Hercegovine i Kosova, ali i zemalja kandidata, zemlje Zapadnog Balkana.

Hrvatska kao posljednja zemlja koja je do sada ušla u EU imala je najteži put, a neki od razloga su Domovinski rat te malo nakon toga ekonomska kriza 2008. godine. Koristi Hrvatske nakon ulaska u članstvo odrazile su se na gospodarstvo, socijalne uvjete, zapošljavanje, razvoj tehnologije i koristi po pitanju okoliša te održivog razvoja.

Zemlje su se ulaskom obvezale i na uvođenje eura, na što se i Hrvatska trenutno priprema, a od siječnja 2023. godine euro bi trebao postati službena valuta Hrvatske čime će se dodatno ojačati suradnja s ostalim zemljama. Uvođenjem eura smatra se da će koristi biti veće od troškova, a Hrvatska bi kao najmanja zemlja članica trebala ostvariti i najveće koristi.

Literatura

Knjige:

1. Altras Penda, I. (2005): *Temeljne vrijednosti Europske Unije – od utopije do stvarnosti*, Politička misao, 50 (3), str. 157 – 172
2. Bilušić, P. i dr. (2004). *Peto proširenje Europske unije*. Zagreb: Ministarstvo europskih integracija
3. Cerovac, M., Faulend, M., Mintas Hodak, Lj. (2010). *Europska unija*. Zagreb: Mate d.o.o.
4. Cerovac, M., Faulend, M., Mintas Hodak, Lj. (2011). *Europska unija*. Zagreb: Mate d.o.o.
5. European Community (2003). *Sve složenija a sve različitija: najveće proširenje Europske unije*. Luxembourg: Ured za službene publikacije Europskih zajednica
6. Kandžija, V. i Cvečić, I. (2008). *Makrosustav Europske unije*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci
7. McCormick, J. (2011). *Razumjeti Europsku uniju*. Zagreb: Zagrebačka škola ekonomije i managementa
8. Zelenika, R. (2000). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

E-knjige:

1. Džombić, I. (2012). *Evropske inicijative i institucije*. Sarajevo: Amosgraf d.o.o.

Stručni radovi i publikacije:

1. Bijažić, A. (2020). *Učinci članstva u Europskoj uniji – primjeri odabranih zemalja*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
2. Benić, Đ. (2012). *Ekonomska kriza u Europi i hrvatsko gospodarstvo*. Dubrovnik: Sveučilište u Dubrovniku
3. Gelo, R. (2013). *Proces pristupanja Europskoj uniji i strukturni fondovi u EU*. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora
4. Krmpotić, Ž. (2017). *Pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji*. Gospić: Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću

5. Lojić, S. (2018). *Europska unija – od ideje do osnivanja*. Sarajevo: Filozofski fakultet u Sarajevu
6. Maljevac, Z. (2019). *Proces širenja Europske unije*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu
7. Martinović, M. (2021). *Europske integracije i sedam krugova proširenja*. Šibenik: Veleučilište u Šibeniku
8. Milošević, P. (2007). *Dosadašnja i buduća proširenja Evropske unije*. Beograd: Univerzitet u Beogradu
9. Mrkonjić, Ž. (2016). *Od britanske konstantne polupripadnosti do potpunog izlaska iz Europske unije*. Mostar: Sveučilište u Mostaru
10. Muskladin, M. (2012). *Europska politika proširenja i Republika Hrvatska: specifične okolnosti*. Dubrovnik: Sveučilište u Dubrovniku
11. Perica, J. (2006). *Politički aspekti proširenja Europske unije*. *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*. Vol. 40 No. 83. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/8562>
12. Šulović, T. (2018). *Članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji i utjecaj na BDP*. Split: Sveučilište u Splitu
13. Zaman, C., Meunier, B. (2017). *A Decade of EU Membership: Evolution of Competitiveness in Romania*. *European Research Studies Journal*. Vol. 10. Dostupno na: <https://www.ersj.eu/journal/638>
14. Žagar, L. (2018). *Perspektive proširenja Europske unije u budućnosti*. Požega: Veleučilište u Požegi

Internet:

1. Arz.hr. *Kada je Hrvatska ušla u EU*. Dostupno na: <https://www.arz.hr/kada-je-hrvatska-usla-u-eu/> (pristupljeno: 20.6.2022.)
2. Austrian Embassy. *20 years Austrian EU membership*. Dostupno na: <https://www.austria.org/austria-in-the-eu> (pristupljeno: 17.6.2022.)
3. Brkljača, I. (2018). *Velika analiza: kako se hrvatsko gospodarstvo strukturno promijenilo od ulaska u EU*. Dostupno na: <https://novac.jutarnji.hr/novac/rasprave-i-rjesenja/velika-analiza-kako-se-hrvatsko-gospodarstvo-strukturno-promijenilo-od-ulaska-u-eu-7462104> (pristupljeno: 18.6.2022.)
4. Dnevnik.hr (2013). *Sjećate li se kako je tekao put Hrvatske u Europsku uniju?* Dostupno na: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/kronologija-hrvatskog-pristupanja-europskoj-uniji---291927.html> (pristupljeno: 25.6.2022.)

5. Eur-Lex. *Kriteriji za pristupanje (Kopenhaški kriteriji)*. Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM:accession_criteria_copenhagen (pristupljeno: 15.6.2022.)
6. Euro.hr (2022). *Koje bi glavne koristi mogli imati građani?* Dostupno na: <https://euro.hr/faq/koje-bi-glavne-koristi-mogli-imati-gradani/> (pristupljeno: 30.6.2022.)
7. European Parliament (2015). *The 1995 enlargement of the European Union*. Dostupno na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/563509/EPRS_STU\(2015\)563509_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/563509/EPRS_STU(2015)563509_EN.pdf) (pristupljeno: 17.6.2022.)
8. Europska komisija. *Proširenje EU-a*. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/policies/eu-enlargement_hr (pristupljeno: 18.6.2022.)
9. Europska komisija. (2017). *Rumunjska i Bugarska obilježavaju deset godina u EU-u*. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag60/mag60_hr.pdf (pristupljeno: 19.6.2022.)
10. Europska unija. *Pioniri EU-a*. Dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/eu-pioneers_hr (pristupljeno: 17.6.2022.)
11. Europska unija. *Povijest EU-a*. Dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_hr (pristupljeno: 15.6.2022.)
12. Europsko vijeće i Vijeće Europske unije. *Politika proširenja EU-a*. Dostupno na: (Europsko vijeće i Vijeće Europske unije, <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/enlargement/>) (pristupljeno: 18.6.2022.)
13. Europsko vijeće. *Republika Sjeverna Makedonija*. Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/enlargement/republic-north-macedonia/> (pristupljeno: 17.6.2022.)
14. Eurostat (2022). *At risk of poverty rate*. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm010/default/table?lang=en> (pristupljeno: 21.6.2022.)
15. Eurostat (2021). *Exports of goods and services in % of GDP*. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tet00003/default/table?lang=en> (pristupljeno: 21.6.2022.)

16. Eurostat (2021). *Hrvatska u EU*. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/10186/10362446/Croatia+in+the+EU-HR+.pdf> (pristupljeno: 23.6.2022.)
17. Eurostat (2022). *Imports of goods and services in % of GDP*. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tet00004/default/table?lang=en> (pristupljeno: 21.6.2022.)
18. Hnb.hr (2022). *Koristi uvođenja eura znatno veće od troškova*. Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/koristi-od-uvodjenja-eura-znatno-vece-od-troskova> (pristupljeno: 27.6.2022.)
19. Irmo.hr (2018). *Hrvatska i Europska unija: prednosti i izazovi članstva*. Dostupno na: https://www.irmo.hr/wp-content/uploads/2013/11/hrvatska_i_eu_prednosti_izazovi_.pdf (pristupljeno: 28.6.2022.)
20. Ius-info (2011). *Put od kandidatkinje do punopravne članice Europske unije*. Dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/11343> (pristupljeno: 29.6.2022.)
21. Maričić, S. (2022). *Srbija i Evropska unija: Gde su zemlje Balkana bile 14 godina od potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju*. Dostupno na: <https://www.bbc.com/serbian/lat/balkan-61247498> (pristupljeno: 26.6.2022.)
22. Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske. *Koji su uvjeti za članstvo u Europskoj uniji*. Dostupno na: <https://mpu.gov.hr/istaknute-teme/primjeri-pitanja-i-odgovora-za-provjeru-znanja/primjeri-pitanja-i-odgovora-za-srednju-strucnu-spremu/osnove-sustava-europske-unije/31-koji-su-uvjeti-za-clanstvo-u-europskoj-uniji/23099> (pristupljeno: 15.6.2022.)
23. Poslovni.hr (2008). *Pedeset godina od stupanja na snagu Rimskih ugovora*. Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/hrvatska/pedeset-godina-od-stupanja-na-snagu-rimskih-ugovora-65923> (pristupljeno: 21.6.2022.)
24. Sabor.hr. *Hrvatski put u Europsku uniju*. Dostupno na: <https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/PDF7.pdf> (pristupljeno: 20.6.2022.)
25. Slideplayer.rs *Ukratko o Europi*. Dostupno na: <https://slideplayer.rs/slide/17849346/> (pristupljeno: 15.6.2022.)

26. Službeni list Europske unije: EUR – Lex. *Kriteriji za pristupanje (Kopenhaški kriteriji)*. Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/HR/TXT/?uri=LEGISSUM:accession_criteria_copenhagen (pristupljeno: 16.6.2022.)
27. Sokolska, I. (2022). *Ugovori iz Maastrichta i Amsterdama*. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/3/ugovori-iz-maastrichta-i-amsterdama> (pristupljeno: 17.6.2022.)
28. Suomenpankki.fi (2006). *Finland – from a crisis to a successful member of the EU and EMU*. Dostupno na: https://www.suomenpankki.fi/globalassets/fi/media-ja-julkaisut/puheet/documents/060421ss_puola.pdf (pristupljeno: 22.6.2022.)
29. Štingl, K. (2012). *Vijeće Europe*. Dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/uredistu/14302> (pristupljeno: 17.6.2022.)
30. Tportal.hr (2022). *Povijesni trenutak: Sjeverna Makedonija i Albanija počinju pristupne pregovore s Europskom unijom*. Dostupno na: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/povijesni-trenutak-sjeverna-makedonija-i-albanija-pocinju-pristupne-pregovore-s-europskom-unijom-20220719> (pristupljeno: 23.6.2022.)
31. Tportal.hr (2013). *Island prekinuo pregovore s EU-om*. Dostupno na: <https://www.tportal.hr/tag/island-eu> (pristupljeno: 25.6.2022.)
32. Udruga Pragma (2016). *Siromaštvo i nejednakost u EU*. Dostupno na: http://www.udruga-pragma.hr/wp-content/uploads/2016/02/HMPS_publicacija-SIROMASTVO-I-NEJEDNAKOST-U-EU.pdf (pristupljeno: 25.6.2022.)

Popis slika

Slika 1. Valovi proširenja EU	7
Slika 2. Uvoz i izvoz roba i usluga.....	21

Popis grafikona

Grafikon 1. Stopa rizika od siromaštva u razdoblju od 2018. do 2020. godine	23
---	----